

afhandling er det bl. a. påvist, at de to billeder af Christiansted ikke er lavet under Beenfeldts ophold i Vestindien, men først mange år senere i København.

Sv. E. Green-Pedersen

(J. E. U n d é n): *Fra Maanedslieutenant til Søofficer (R) NA* (Foreningen af Søofficerer i Reserven, 1971). 224 s.

Søværnet har gennem tiderne specielt i krigstid gjort brug af den latente reserve, der findes i handelsflådens navigatører. Efter en kort uddannelse har disse kunnet fungere som søofficerer på forskellige poster med betegnelsen *maanedslieutenanter*. Først i 1868 kom denne officerskategori ved Søværnets organisationslov dette år ind i faste rammer under betegnelsen *reserveofficerer*. Den udstrakte anvendelse af reserveofficerer i sikringsstyrken 1914-18 var fødselshjælper for Foreningen af reserveofficerer i Søværnet, der dannedes 1918.

Den foreliggende bog er blevet til for at fejre det dobbelte jubilæum, som året 1968 indbød til - 50-året for stiftelsen af foreningen og 100-året for reserveofficersinstitutionens indførelse i Søværnet. Bogen gør praktisk talt intet ud af den historiske udvikling af Søværnets brug af navigatører før sikringsstyrkens etablering og er primært blevet en »foreningshistorie« på godt og ondt. At foreningshistorier, der får et alt for internt præg, ofte vil være en trist affære, bekræfter den foreliggende bog. Den grundliggende problematik for foreningen og derigennem for bogens fremstilling er den manglende forståelse såvel hos politikere som hos ledende søofficerer for at skabe tåle-

lige vilkår for disse reserveofficerer og derigennem få en optimal udnyttelse af landets navigatør-reserve i påkommende tilfælde. Denne problematik udvikles gennem forordninger, mødereferater og breve gengivet in extenso og giver bogen nærmest karakter af kildeudgave. Overblikket er derved gået tabt - man kan mange steder ikke afgøre, om der er tale om forfatterens fremstillinger, eller om det er citerede mødereferater - og adskillige steder nærmer man sig betænkeligt det uvedkommende, hvorved hovedproblematikken ganske forflygtiges. Der er tale om tungt og ufordøjeligt stof, og læsningen gøres ikke lettere ved en udstrakt anvendelse af de interne forkortelser, som anvendes i forsvaret, og som burde være skrevet i »klart sprog« eller samlet forklaret et eller andet sted (jfr. f. eks. titlen på bogen, som vel mange vil finde kryptisk!).

Skønt bogens grundliggende problematik uden tvivl har både almen og historisk interesse, vil dens disposition og stil formentlig bevirke, at den næppe vil få mange læsere ud over foreningens egne medlemmer. Et forhold, som synes ærgerligt!

Hans Chr. Bjerg

V i b e k e C h r i s t e n s e n og J o h n K o u s g å r d S ø r e n s e n: *Stednavneforskning I. Afgrænsning - Terminologi - Metode - Datering*. Universitetsforlaget i København, i kommission hos Gyldendal, 1972). 232 s.

Historien har længe stået ene blandt de humanistiske videnskaber med en metodelære, en disciplin der systematisk beskæftigede sig med fagets metodiske og teoretiske sider. Med den-

ne indføring i toponymien kommer stednavneforskningen med, og det er næppe tilfældigt, at det er en så historisk betonet videnskab, der kommer først. Her er trukket meget, og meget overlegent, på eksisterende arbejder om historisk metode; historie-studerende, som har vanskeligheder med historikernes egne forklaringer, får her en på en gang krystalklar og dækkende forklaring på, hvad en historisk undersøgelse er. Kun en enkelt gang rammer forfatterne ved siden af, nemlig hvor de hævder, »at for stednavneforskeren, som søger at etymologisere et navn, er stednavnet som sådant en levning, og de former, hvori det er kendt, er beretninger« (s. 103). Dette punkt er imidlertid allerede fyldestgørende kommenteret af Inge Skovgaard-Petersen i *Historisk Tidsskrift* 12. Rk. VI s. 670.

De metodiske principper og problemer illustreres bogen igennem med mange eksempler, der for det meste hentes fra dansk forskning, men også svensk og engelsk og i mindre grad norsk forskning er nyttiggjort. Derimod får man intet indtryk af, at der også eksisterer f. eks. en fransk stednavneforskning; det er end ikke anført, hvad stednavneforskning hedder på fransk, selv om vi får det både på norsk bokmål og på nynorsk.

Det nu foreliggende bind beskæftiger sig overvejende med stednavneforskningens teknik og kildekritik, og forfatterne lover en fortsættelse, der skal behandle forskningens resultater og vise veje for andre discipliners udnyttelse af stednavnene som kildemateriale. Denne fortsættelse vil formodentlig have størst interesse for historikere, men ud over det allerede nævnte er der meget nyttigt også i dette bind. Toponymiens kilder er i alt væsentligt også historiens, og her leveres en kildeoversigt, som kan

sammenlignes med den, der gives i *Håndbog for lokalhistorikere*, men med den forskel, at denne omfatter utrykt materiale. Kapitlet om dateringsproblemer rækker langt ind i bebyggelseshistoriens problemer og er i alt væsentligt en metodediskussion, tiltrængt fordi denne disciplin dyrkes fra så mange forskellige udgangspunkter. Der er god grund til at glæse sig til næste bind, som forhåbentlig udstyres med en litteraturliste.

Niels Lund

Peter Michelsen: *Frilandsmuseet ved Sorgenfri. Museets historie og gamle huse*. (Nationalmuseet, 1973). 238 s.

Der har længe været savnet en redegørelse for udviklingen af Danmarks største frilandsmuseum og dets nuværende skikkelse, og denne bog af samlingens leder giver de besøgende, der ønsker en udførlig oplysning, al ønskelig besked, men skildringen kommer også ind på de mange spørgsmål, der er knyttet til et frilandsmuseum og får derved en større værdi.

To forudsætninger ligger bag Frilandsmuseet. Den ene er landmandens og dermed Venstres stadig større betydning i økonomi og politik mod sidste århundredskifte, der fremkaldte ønsket om at få denne samfundsgruppe historisk belyst, den anden, at der rundt om i Europa på samme tid opstod en bevægelse for ikke alene at bevare de enkelte genstande fra fortiden, men også de omgivelser, hvori de havde været, dels i interiører i museernes bygninger, dels i selve de bygninger, der var bevaret fra fortiden. 1891 åbnede A. Hazelius Skansen i Stockholm, året efter kom Kulturen i Lund, og beg-